<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

અહેવાલપાત્ર

ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ

<u>દીવાની અપીલ નં. ૫૬૪/૨૦૨૦</u>

(એસ.એલ.પી. (દીવાની) નં. ૪૭૯૦/૨૦૧૯ માંથી ઉદભવેલ)

ધનસાઈ સાહુ .....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

છત્તીસગઢ રાજ્ય અને અન્યો .....સામાવાળા(ઓ)

<u>હુકમ</u>

૧. પરવાનગી આપવામાં આવી છે.

૨. આ અપીલમાં સામેલ મુખ્ય પ્રશ્ન છેઃ શું કાયમી કરવામાં આવે તેમજ નિયમિત સરકારી કર્મચારી તરીકેનો દરજ્જો આપવામાં આવે તે પહેલાં રોજમદાર તરીકે કરેલ નોકરીની ગણતરી ધ્યાને લઇ શકાય, જેથી રાજ્ય સરકારના કર્મચારી તરીકે નિવૃત્તિ અને નિવૃત્તિની ઉંમર પછી ગ્રેચ્યુઇટી ચુકવણી અધિનિયમ,

૧૯૭૨ (ટૂંકમાં, "૧૯૭૨ અધિનિયમ") ની જોગવાઈઓનો ઉપયોગ કરી શકાય?

૩. બિલાસપુર સ્થિત છત્તીસગઢ ઉચ્ચ ન્યાયાલય (ટૂંકમાં, "ઉચ્ચ ન્યાયાલય") એ ૧૯૭૨ના અધિનિયમની કલમ ૨(ઇ) માં "કર્મચારી" ની વ્યાખ્યા પર આધાર રાખીને એવો મત વ્યક્ત કર્યો છે કે ૧૯૭૨ના અધિનિયમની જોગવાઈઓ એવી વ્યક્તિને લાગુ પડતી નથી કે જે રાજ્ય સરકાર હેઠળ પદ ધરાવે છે અને અન્ય કોઈ અધિનિયમ દ્વારા સંચાલિત છે અને ખાસ કરીને, છત્તીસગઢ સિવિલ સર્વિસીસ (પેન્શન) નિયમો, ૧૯૭૬ (ટૂંકમાં, "૧૯૭૬ના નિયમો").

૪. જો કે, અપીલકર્તા **નેતરામ સાહુ વિરુદ્ધ છત્તીસગઢ રાજ્ય અને અન્ય એક**[1] કેસમાં આ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણય પર આધાર રાખે છે, જેમાં અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલી સમાન દલીલને ધ્યાનમાં રાખીને, જેમને રોજમદાર તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા અને ૨૨ વર્ષ સુધી કામ કર્યા પછી, વર્ક ચાર્જ સંસ્થા પર નિયમિત કરવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ તેમને ગ્રેચ્યુટી આપવાનો ઇનકાર કરવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે જે દિવસે તેઓ નિવૃત્ત થયા હતા, તે દિવસે તેઓ રાજ્ય સરકાર હેઠળ હોદ્દો સંભાળી રહ્યા હતા.ખરેખર, અદાલતને સમાન પરિસ્થિતિમાં આ મુદ્દાનો જવાબ આપવા માટે બોલાવવામાં આવી હતી, પરંતુ અહેવાલિત નિર્ણયના ફકરા ૧૪માં આપેલા અવલોકનો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ૧૯૭૨ના અધિનિયમ અથવા ૧૯૭૬ના નિયમોની કોઈ પણ જોગવાઈ

1 (૨૦૧૮) ૫ એસ.સી.સી. ૪૩૦ (બે ન્યાયાધીશોની બેન્ચ)

અદાલતના ધ્યાનમાં લાવવામાં આવી ન હતી, જે તેમાં અપીલકર્તાને ગ્રેચ્યુઇટીનો દાવો કરવાથી વંચિત કરશે અથવા તે બાબત માટે, તેમાં અપીલકર્તાને તેના ૨૨ વર્ષના લાંબા અને સતત સેવાના સમયગાળાનો લાભ લેવા પર પ્રતિબંધ મૂકતી કોઈ પણ જોગવાઈ જે તેણે નિયમિત કરતા પહેલા આપી હતી.નોંધનીય છે કે, આ અદાલતે **નેતરામ સાહુ વિરુદ્ધ છત્તીસગઢ રાજ્ય અને અન્યો**[2]ના કેસમાં ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ચુકાદાને હાથ ધર્યો હતો, જેણે બદલામાં **ભારત સંચાર નિગમ લિમિટેડ, જમ્મુ વિરુદ્ધ તેજા સિંહ**[3] (બીનઅહેવાલિત ચુકાદો) ના કેસમાં આ અદાલતના સ્પષ્ટીકરણ પર આધાર રાખ્યો હતો અને **સચિવ, કર્ણાટક રાજ્ય અને અન્યો વિ.ઉમાદેવી (૩) અને અન્યો**[4]ના સ્પષ્ટીકરણમાં રહેલા સિદ્ધાંત પર પણ આધાર રાખ્યો હતો. જો કે, **નેતરામ સાહુ** (સુપ્રા @ એફ. એન. ૧) માં આ અદાલત દ્વારા આ મુદ્દાનો જવાબ આપતી વખતે ઉપરોક્ત કોઈપણ નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી.

૫. તેજા સિંહ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, આ અદાલતના બે ન્યાયાધીશોની સંકલન ખંડપીઠે એક વ્યક્તિના દાવાને ધ્યાનમાં લીધો હતો જે કેન્દ્ર સરકારની માલિકીના કોર્પોરેશનમાં દૈનિક–રેટેડ મજૂર તરીકે કર્મચારી હતો. વર્ષ ૧૯૭૩માં તેમની ભરતી કરવામાં આવી હતી અને ૧૧.૮.૧૯૮૬ થી તેમને નિયમિત કરવામાં આવ્યા હતા અને આખરે ૩૦.૮.૧૯૮૯ પર નિવૃત્ત થયા હતા.આ અદાલતે કેન્દ્રીય વહીવટી ટ્રિબ્યુનલ અને હાઈકોર્ટ દ્વારા તે વ્યક્તિને આપવામાં

---

2 રીટ અપીલ નં. ૨૯૨/૨૦૦૯માં તા. ૧૬.૧.૨૦૦૯ના રોજ ફેંસલ થયેલ (૨૦૧૪ એસ.સીસી. ઓનલાઈન છ ૧૫૯

3 દીવાની અપીલ નં. ૨૯૨/૨૦૦૯ માં (બે ન્યાયાધીશોની બેન્ચ) તા.૧૬.૧.૨૦૦૯ના રોજ ફેંસલ.

4 (૨૦૦૬) ૪ એસ.સી.સી. ૧

આવેલી ગ્રેચ્યુઇટીની રાહતને રદ કરીને ખુશી વ્યક્ત કરી હતી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આ અદાલતની સંકલન ખંડપીઠે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે દૈનિક ક્રમાંકિત મજૂર કે જેને નિયમિત કરવામાં આવ્યો છે પરંતુ તેને નિવૃત્તિ લાભ આપવા માટે સેવાના નિયમોની દ્રષ્ટિએ લાયકાત ધરાવતી સેવા નથી, તે ૧૯૭૨ના અધિનિયમ હેઠળ ગ્રેચ્યુઇટીની ચુકવણી માટે હકદાર રહેશે નહીં. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, **નેતરામ સાહુ** (સુપ્રા @ એફ. એન. ૧) માં અનુગામી નિર્ણય આ અદાલતના અહેવાલ વિનાના નિર્ણયમાં જણાવેલા સિદ્ધાંત સાથે વિરોધાભાસી છે.

૬. ૧૯૭૨ના અધિનિયમની કલમ ૨(ઇ) પર પાછા ફરતા, તે જ અનિશ્ચિત શરતોમાં જોગવાઈ કરે છે કે જો કોઈ વ્યક્તિ કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર હેઠળ કોઈ પદ ધરાવે છે અને અન્ય કોઈ અધિનિયમ અથવા ગ્રેચ્યુઇટીની ચુકવણી માટે પ્રદાન કરતા કોઈપણ નિયમો દ્વારા સંચાલિત હોય, તો ૧૯૭૨ના અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ થશે નહીં.પ્રતિવાદીઓ ૧.૯.૨૦૦૮ પર નિયમિત થયા પછી અપીલકર્તા દ્વારા રાખવામાં આવેલા પદ પર લાગુ ૧૯૭૬ના નિયમોની જોગવાઈઓ પર આધાર રાખે છે. ઉપરોક્ત નિયમોમાં પેન્શન અને ગ્રેચ્યુઇટી આપવાની જોગવાઈ છે." ગ્રેચ્યુટીની વ્યાખ્યા નિયમ ૩ (i) માં કરવામાં આવી છે, જેમાં નિયમ ૪૩ના પેટા નિયમ (૧) હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર "સેવા ગ્રેચ્યુટી"; નિયમ ૪૪ના પેટા નિયમ (૧) હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર "મૃત્યુ–કમ–નિવૃત્તિ ગ્રેચ્યુટી" અને જણાવેલા નિયમો (૧૯૭૬ના નિયમો) ના નિયમ

જ્જના પેટા નિયમ (૨) હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર "અવશેષ ગ્રેચ્યુટી" નો સમાવેશ થાય છે.નિયમ ૫ પેન્શન/ગ્રેચ્યુઇટી અથવા પારિવારિક પેન્શનના દાવાઓના નિયમો સાથે સંબંધિત છે, નિયમ ૧૩ આગાહી કરે છે કે સરકારી કર્મચારીની નોકરી જ્યાં સુધી તેની ફરજો અને પગાર સરકાર દ્વારા અથવા સરકારની નિર્ધારિત શરતો હેઠળ નિયંત્રિત ન થાય ત્યાં સુધી પાત્રતા મેળવશે નહીં અને નિયમ ૧૬માં ચોક્કસ સમયગાળા માટે કરાર પર સેવાની ગણતરીનું પ્રયોજન કરેલ છે. દેખીતી રીતે, આ નિયમો **નેતરામ સાહુ** (સુપ્રા @એફ. એન. ૧) ના કેસમાં આ અદાલતના ધ્યાનમાં લાવવામાં આવ્યા ન હતા. અમે **આસિસ્ટન્ટ એક્ઝિક્યુટિવ એન્જિનિયર સી.એન.એન.એલ. વિ. ડેપ્યુટી લેબર કમિશનર અને એપેલેટ ઓથોરિટી, બેંગ્લોર અને અન્યો**[5]ના કેસમાં બેંગ્લોર ખાતે કર્ણાટક હાઈકોર્ટના ચુકાદાની પણ નોંધ લઈ શકીએ છીએ, જેમાં એવો મત વ્યક્ત કર્યો છે કે જ્યાં પદ ધરાવતી વ્યક્તિને લાગુ પડતા સેવા નિયમોમાં ગ્રેચ્યુઇટીની ચુકવણી માટેની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે, ત્યાં ગ્રેચ્યુઇટી માટેના તેમનો દાવો આવા નિયમોને આધારે ફેંસલ, અને નહિ કે ૧૯૭૨ના સદરહુ અધિનિયમની જોગવાઇઓ લાગૂ પાડી, કરવાનો રહે.

૭. સામાન્ય રીતે, અમે જેના પર આધાર લેવામાં આવતો રહ્યો છે તે નિયમોના અર્થઘટન પર આ બાબતનો નિર્ણય લેવા માટે આગળ વધ્યા હોત, પરંતુ ઉપર નોંધ્યા મુજબ, **તેજા સિંહ** (ઉપરોક્ત) ના બીનઅહેવાલિત નિર્ણયમાં આ અદાલતના બે ન્યાયાધીશોની સંકલન ખંડપીઠે આપેલા સ્પષ્ટીકરણની પણ

5 રીટ પીટીશન નં. ૧૫૮૫૬/૨૦૧૫ અને સંલગ્ન કેસોમાં તા.૪.૯.૨૦૧૨ના રોજ ફેંસલ

નોંધ લેવી પડશે અને ન્યાયિક ઔચિત્યનું પાલન કરવા માટે, અમે ત્રણ ન્યાયાધીશોની મોટી ખંડપીઠ દ્વારા વિચારણા હેઠળના મુદ્દાને સંદર્ભિત કરવાનું યોગ્ય માનીએ છીએ. તદનુસાર, રજિસ્ટ્રીને હાલના મામલાની ફાઇલને લાર્જર બેન્ચની રચના માટે માનનીય મુખ્ય ન્યાયાધીશ સમક્ષ મૂકવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે.

.....ન્યાયમૂર્તિ
(એ.એમ. ખાનવીલકર)

.....ન્યાયમૂર્તિ
(દિનેશ મહેશ્વરી)

નવી દીલ્હી
જાન્યુઆરી ૨૧, ૨૦૨૦

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.